

УДК 330.341.1:338.43

ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СВІТОВОЇ РЕЦЕСІЇ

**Лисенко О.А., к.ф.-м.н., доц., доцент кафедри менеджменту
Національний університет харчових технологій (м. Київ)**

Сучасний стан глобальної економіки характеризується посиленням ризиків другої хвилі економічної кризи, яка визначається як тривалий період спаду світового ВВП. За даними МВФ ознакою глобальної рецесії є зростання світового ВВП темпом, який не перевищує 3%. Такий стан в світові економіці призводить до глобальних диспропорцій. Проте у короткостроковому періоді Україна не може вплинути на рівень глобальних диспропорцій, тому розробка механізмів і концепцій економічної політики дозволить лише пом'якшити наслідки ризиків глобальних диспропорцій [1, с. 15].

Відкритість економіки України та її приєднання до СОТ обумовлює її ключову залежність від процесів на глобальному ринку. Криза 2007-2010 рр. призвела до сповільнення світових потоків прямих іноземних інвестицій, але також спричинила певні зміни у їхній географії на користь країн, що розвиваються.

Так, економіка України демонструє досить високі темпи посткризового відновлення. Зростання інвестицій в основний капітал обумовлено високими темпами зростання промисловості та потребами у розширенні, реконструкції та модернізації виробничих потужностей.

За 2008-2012 рр. в економіку України постійно інвестується іноземний капітал, досягнувши на початок 2013 р. 54,5 млрд. дол. США [2; 3, с. 21-44], збільшившись за 2012 р. на прогнозовані 4,1 млрд. дол. США [4]. Проте, найбільший приріст інвестицій прийшовся на початок 2009 р. в економіку України, і поступово темпи приросту іноземних інвестицій почали падати і вже на початок 2013 р. приріст склав усього лише 8%. Практично стабільними темпами збільшуються іноземні інвестиції в промисловість в цілому і в переробну промисловість (5-14%). Але інвестиції у виробництво продуктів харчування, напоїв і тютюнових виробів після деякого зниження в 2011 р. стали неупинно зростати і на початок 2012 р. приріст склав 22%, а у 2013 р. вже 36,8% [3].

Незважаючи на стабільний приріст іноземних інвестицій, що вкладається в основний капітал як підприємств харчової промисловості так промисловості в цілому Україна за часткою підприємств, що займалися інноваціями, значно поступається розвиненим країнам.

Хоча за статистичними даними, починаючи з 2008 р. постійно

зростала кількість підприємств харчової промисловості, які впроваджували інновації: у 2009 р. – на 8,8%, у 2010 р. – на 4,2%, у 2011 р. – на 5,7% і у 2012 р. – на 11,2% порівняно з попередніми роками відповідно. Таким чином, за 2009-2012 рр. кількість таких підприємств виросла на третину порівняно з 2008 р. Такі ж тенденції зростання спостерігаються і при впровадженні інноваційних процесів, приріст яких у 2012 р. порівняно з 2011 р. склав 12,3%. Проте такої динаміки не відбувається в освоєнні виробництва інноваційних видів продукції, темпи якого стали знову падати і падіння у 2012 р. склало 3,8% порівняно з 2011 р. [5-7].

Виробництво інноваційних видів продукції, нових для ринку, було освоєне найбільше підприємствами харчової промисловості у 2008 р. і за 2009-2012 рр. збереглися тенденції щодо зменшення даного показника. Аналогічна ситуація спостерігається на підприємствах харчової промисловості і при реалізації інноваційної продукції, у тому числі і нової для ринку.

У 2011 р. почав зменшуватися і зберіг такі ж тенденції у 2012 р. обсяг реалізованої інноваційної продукції в процентному відношенні до загального обсягу реалізованої продукції. Так у 2012 р. цей показник знизився майже у два рази порівняно з найкращим його значенням у 2010 р. [5-7].

У зовнішньоторговельній діяльності підприємств харчової промисловості за 2008-2011 рр. була позитивна тенденція до зростання кількості підприємств, які реалізують інноваційну продукцію за межі України і, як результат, зростала питома вага такої продукції в загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції. Проте у 2012 р., якщо кількість таких підприємств зменшилася на 10,2%, то питома вага реалізованої інноваційної продукції за межі України в загальному її обсязі – майже втричі. Таке зменшення питомої ваги реалізованої інноваційної продукції за межі України стало наслідком дії низки системних зовнішніх та внутрішніх факторів, а також факторів, що сформувались в період глобальної фінансової кризи та продовжили свій негативний вплив у посткризовий період.

За таких умов Україні доцільно, ґрунтуючись на міжнародній практиці та в межах правил Світової організації торгівлі, посилити економічну модель, яка спирається на розвиток та підтримку внутрішнього попиту.

Попри всі виявлені негативні тенденції в інноваційній активності підприємств харчової промисловості необхідно зазначити, що у придбанні нових технологій намітилася позитивна тенденція після падіння починаючи з 2008 р. Так, у 2011 р. підприємствами харчової промисловості було придбано за межами України втричі більше нових

технологій порівняно з 2010 р., у 2012 р. цей показник збільшився на 35%. Стосовно придбання нових технологій в Україні, то у 2012 р. їх було придбано більше аніж у два рази порівняно з 2011 р., що перевершило рівень 2008 р.

Отже, вирішення проблем інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості в умовах глобальної рецесії та забезпечення стабільності соціального та економічного розвитку у післякризовий період вимагає реалізації стратегії соціально-економічних реформ, які повинні бути спрямовані на розробку та впровадження економічних механізмів розвитку, системну модернізацію виробництва, з урахуванням впровадження нових інноваційних технологій, що дозволить радикально підвищити технологічний рівень вітчизняного виробництва, оволодіння сучасними факторами забезпечення конкурентоспроможності продукції харчової промисловості на світовому ринку.

Все це дозволить не лише мінімізувати негативний вплив економічної рецесії як на підприємства харчової промисловості так і на українську економіку в цілому, яку прогнозують розвиненим країнам світу, а й забезпечити стійкість вітчизняної економіки до нових кризових викликів з боку глобальної економіки і дозволить ефективно розвиватися у післякризовий період.

Список використаних джерел:

1. Глобальна економіка у посткризовий період: тенденції та перспективи / М.Г. Бугрій, І.В. Ус, Т.О. Федоренко, Є.О. Медведкіна. – К. : НІСД, 2012. – 46 с.
2. Державна служба статистики України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : сайт www.ukrstat.gov.ua.
3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності : стат. збірник / За ред. Овденко Л.М. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 70 с.
4. Данилишин Б. Навіщо Україні СОТ, або що змінилося за 5 років [Електронний ресурс] / Б. Данилишин // Україна і Світова організація торгівлі. – Режим доступу : http://wto.in.ua/index.php?get=55#pager_17766.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. збірник / Відп. за вип. І.В. Калачова. – К. : ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України”, 2012. – 305 с.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. збірник / Відп. за вип. І.В. Калачова. – К. : ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України”, 2010. – 347 с.
7. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. збірник / Відп. за вип. І.В. Калачова. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 286 с.